

Марија Ж. НЕНАДИЋ¹

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

Центар за научноистраживачки рад

ТВОРБЕНО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА ДЕРИВАЦИОНОГ ГНЕЗДА АФРИКА²

Предмет рада представља творбено-семантичка анализа деривационог гнезда *Африка*. Корпус је ексерпиран из једнотомног *Речника српскога језика* Матице српске (2011), те је, морфемском анализом, подељен у пет целина: првостепени деривати, другостепени деривати, трећестепени деривати, сложенице и полусложенице. Резултати анализе показали су знатну творбену продуктивност, док семантичка продуктивност укључује моносемичне творенице. Иако лексеме показују одређену хетерогеност по питању суфиксалних морфема, дата разноврсност не уноси значајне измене у семантику мотивне речи, већ је само модификује. Следствено томе, значење ексерпираних твореница је предвидиво, што семантичку продуктивност премешта у други план.

Кључне речи: Африка, семантика, творба речи, деривација, префиксација.

1. Уводна разматрања

Током последњих деценија прошлог века расправе о етимолошком пореклу именице Африка достигле су неумитан пораст. Следствено томе, изнедриле су се различите струје мишљења, пружајући експанаторне постулате датог лингвистичког питања. Пејџ и Дејвис (2005: 3) наводе да је овај континент, пре успостављања званичног назива, био познат по различитим именима:

Вековима је Африка бивала идентификована многим именима. Међу грчким и другим древним путницима била је позната као Етиопија, Корфи, Ортегија и Либија. Мавари, Нубијци и Нумиђани, с друге стране, често су континент називали Алкебулан, што значи *мајка човечанства*^{3,4}.

1 marija.nenadic@filum.kg.ac.rs

2 Истраживање спроведено у раду финансирано је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2023. години број 451-03-47/2023-01/ 200198).

3 Цитат у изворнику: „Over the centuries, Africa has been identified by many names. Among Greek and other ancient travelers it was known as Aethiopia, Corphye, Ortegia, and Libya. The Moors, Nubians, and Numidians, on the other hand, frequently called the continent Alkebulan, meaning *mother of humankind*.”

4 Сви цитати садржани у раду представљају ауторски превод.

Бен-Јоханан (1972: 47) додатно потврђује ово становиште, наводећи да Алкебулан – описан синтагмом Еденски врт – представља најстарији староседелачки назив за други по величини континент. Ипак, постоје теорије које испитују и етимологију општеприхваћеног термина. Преглед најрелевантнијих тумачења прилажемо у наставку⁵:

- 1) **грчка теорија:** Историчар Лео Африканус наводи да је именица Африка изведена од грчких придева *aprikē/aphrike*, *ше је можемо превести као земља ослобођена хладноће*.
- 2) **романска теорија:** Сматра се да су Римљани популаризовали именичку синтагму *Africa terra* са значењем *земља Африка*⁶. На модификаторску лексему придодат је суфикс *-ica*, који у појединим случајевима може означавати земљу.
- 3) **феничанска теорија:** Према овој теорији, лексема *Африка* води порекло од феничанских именица *afar* (срп. *џрашина*) и *friqil/pharika* (срп. *земља кукуруза или воћа*);

Тешко је утврдити која од наведених теорија има примат над осталима, јер све презентују валидне аргументе зашто се одређено становиште заузима. У раду ћемо се, сходно томе, бавити структуром дате именице и њеног деривационог гнезда, које представља позајмљенице⁷ из германских језика.

Након приложеног етимолошког прегледа у раду ћемо презентовати следеће целине: 1) одељак посвећен методологији истраживања и опису ексцерпираног корпуса, 2) одељак који презентује творбено-семантичку анализу класификованих лексема и 3) закључна разматрања.

2. Методологија и корпус истраживања

Предмет овог рада јесте творбено-семантичка анализа деривационог гнезда *Африка*. Посредством методологије квалитативног типа рад се пише са двоструким циљем: 1) најпре ћемо, користећи једнотомни *Речник српскога језика* Матице српске (у даљем тексту: РСЈ) и *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (у даљем тексту: РСАНУ)⁸,

5 Дата разматрања доступна су путем следећег линка: <<https://atlantablackstar.com/2014/09/23/9-theories-africa-got-name/>>, 31. 10. 2022.

6 Берберско племе са територије некадашње Картагине, античког града који се налазио на северу Африке (Жорж 1879: 221).

7 Хок и Џозеф (2009: 258) истичу да је позајмљивање лексема последица једног од двају узрока: 1) потреба за именовањем концепта који не постоји у датој језичкој заједници и 2) замена постојећих лексема новим терминима, које употребљавају престижније друштвене групе. У случају ексцерпираног корпуса долази до првог типа позајмљивања.

8 Одабрани речници претражени су дигитално путем пречице Ctrl + F у коју је унета морфема *афр-*. Резултати претраге показали су да РСЈ садржи деветнаест твореница са поменутом морфемом, док РСАНУ бележи, свега, три одреднице (*Африка*,

пописати лексеме које представљају предмет рада; 2) потом ћемо, помоћу морфемске анализе, класификовати дате одреднице према њиховој структури и спровести творбено-семантичку анализу.

Ексерпцијом горепоменутих речника, дошло се до корпусне материје нашега истраживања коју сачињава 19 лексема. Табеларни прикази приложени у наставку представљају начин творбе датих одредница:

ТИП ТВОРБЕНОГ МОДЕЛА: ДЕРИВАЦИЈА		
<u>првостепени деривати</u>	<u>другостепени деривати</u>	<u>трећестепени деривати</u>
1) Африка (афр- + -ика)	1) Африканац (афр- + -ика + -анац)	1) Африкандер (афр- + -ика + -ан + -(д)ер)
2) афрички (афр- + -(и)чки)		2) африканизација (афр- + -ика + -ан + -изација)
		3) африканизирати (афр- + -ика + -ан + -изирати)
		4) африканизовати (афр- + -ика + -ан + -изовати)
		5) африканист(а) (афр- + -ика + -ан + -ист(а))
		6) африканистика (афр- + -ика + -ан + -истика)
		7) африканистички (афр- + -ика + -ан + -истички)
		8) Африканка (афр- + -ика + -ан + -ка)
		9) африкански (афр- + -ика + -ан + -ски)

Табела 1. Корпус рада: изведенице

ТИП ТВОРБЕНОГ МОДЕЛА: ПРЕФИКСАЦИЈА	
<u>сложенице</u>	<u>полусложеница</u>
1) Афроазијац (афро- + -азиј + -ац)	1) афро-фризура (афро- + -фриз + -ура)
2) афроазијски (афро- + -азиј + -ски)	
3) Афроамериканац (афро- + -амер + -ика + -анац)	
4) афроамерички (афро- + -амер + -(и)чки)	
5) Афрокубанац (афро- + -куб + -анац)	
6) афрокубански (афро- + -куб + -ан + -ски)	

Табела 2. Корпус рада: сложенице и полусложеница

африкански, афрички). Како РСЈ не описује лексему африкански, РСАНУ је задржан као секундарни извор нашег истраживања.

Дате табеле пружају морфемску анализу ексцерпираних одредница. У Табели 1. деривати су класификовани према сложености структуре у три класе: првостепени деривати (2 примера), другостепени деривати (1 пример) и трећестепени деривати (9 примера). Када је у питању врста речи коју дате одреднице кодирају, забележен је следећи процентни инвентар: именице (58, 33%), придеви (25%) и глаголи (16, 67%). Табела 2. садржи примере настале префиксацијом, који су подељени у две групе: сложенице (6 примера) и усамљени пример полусложенице. Овим творбеним моделом настале су именице (57, 14%) и придеви (42, 86%). У наредном одељку спровешћемо аналитички поступак рада, проучавајући сваку лексему понаособ у оквиру приложених категорија.

3. Анализа ексцерпираних лексема

3.1. Деривација

3.1.1. Првостепенени деривати

а) именица

Африка (афр- + -ика): Одредница представља именичко кодирање структурирано од коренске морфеме *афр-* и суфиксалног наставка *-ика*. Суфикс *-ика* води порекло из латинског језика, представљајући женски род суфикса *-icus*, а комбинаторни потенцијал показује на именичким и придевским основама (Вајт 1858: 54–56). Значење овог творбеног форманта јесте полисемантично, те, у комбинацији са лексемом *terra* као главним конституентом именичке синтагме, може означавати одређену територију. Ово становиште поткрепљујемо наредним примером (преузето из Вајт 1858: 56):

Од *ruber* 'црвена' добија се *rubrica* 'црвена земља'; [поменути лексему] треба посматрати као придев (*rubricus*, који припада ономе што је *ruber*), која се мора допунити речју *terra*⁹.

Узимајући горепоменути инстанцу као полазну основу, може се извести закључак да суфикс *-ика* придодат основи *афр-* означава земљу Африке, тј. територију племена које је у тренутку настанка лексеме насељавало континент. У прилог датом разматрању иду следећи аргументи: 1) дато значење може се представити следећом варијабилном формулом: припадати/односити се на X, 2) лексема *terra* представљала је облигатор-

9 Цитат у изворнику: From *ruber*, "red" is obtained *rubrica*, "red earth"; but this, again, is rather to be regarded as an adjective (*rubricus*, belonging to what is *ruber*), for which the word *terra* must be supplied.

ни конституент именичке синтагме *Africa terra*¹⁰.

б) придев

афрички (афр- + -(и)чки)¹¹: Првостепени дериват из категорије придева састоји се од основе *афр-* и суфикса *-чки*. Поменути наставак представља аломорфну реализацију фреквентнијег суфикса *-ски*, који Клајн (2003: 297) назива најбитнијим односним суфиксом како у српском тако и у другим словенским језицима¹². Односна природа датог суфикса додатно је атестирана значењем ове лексема, чија дефиниција у РСЈ (2011: 53) гласи „који се односи на Африку и Африканце”.

3.1.2. Другостепенени деривати

а) именица

Африканац (афр- + -ика + -анац): Одредница представља усамљени пример другостепеног деривата са једнозначношћу структуре, коју РСЈ (2011: 53) дефинише као „становник Африке”. Осим морфема *афр-* и *-ика*, лексема је додатно обогаћена творбеним формантом *-анац*:

Суфикс *-анац* врло је продуктиван, нарочито за новија образовања од имена земаља. Границе ширења тешко је одредити. [...] Изгледа да се овај тип нарочито шири код топонима на *-ија* ако се то *-ија* не осећа као суфикс, затим код имена на вокал, нарочито краћих (Пешикан 1958: 202).

Пешикан (ибид. стр. 202) истиче да је горепоменућа суфиксална морфема настала контаминацијом романског суфикса *-ан* и домаћег суфикса *-ац*. Описујући етимологију суфикса *-ан*, Скок (1971: 39) додатно потврђује ово становиште: „[у] тим језицима [-ан] првобитно твори придјеве који се затим поименичују. Налази се као окамина у нашим туђицама гдје се дијелом контаминира с нашим суфиксима [...] *Africano* + *-ас*”.

10 Посматрајући из синхронијске перспективе, уочава се да је некадашњи придев Африка, као модификатор именичке синтагме, задобио самостално функционисање. Последица тог процеса јесте поименичавање.

11 Морфемском анализом дати пример поделили смо на основу *афр-* и суфикс *-чки* (аломорф односног суфикса *-ски*). Вокал *и* нисмо укључили у творбenu поделу, јер је уметнут између два консонанта како би се олакшао изговор.

12 Овај је суфикс мотиватор бројних фонетских промена, па се аломорф *-чки* може писати у следећим случајевима: 1) основа се завршава на *ч* (беч–бечки), 2) палатализација (грк–грчки), 3) основа се завршава на *ц* (ловац–ловачки). У овом случају дошло је до палатализације задњонепчаног *к* у предњонепчано *ч*.

3.1.3. Трећестепенени дериватии

а) именице

Африкандер (афр- + -ика + -ан + -(д)ер): Етимологија ове лексеме везује се за деветнаести век када су холандски колонизатори осмислили термин за потребе именовања белаца рођених на територији данашње Африке. Увиђа се присуство основе *афр-* и трију суфиксалних морфема од којих се потоње две односе на припадност именице у основи¹³. Додатно, дентално *g* чини опционални консонант датог концепта, јер именица Африкандер представља архаични облик учесталије лексеме Африканер. Разлог уметања поменутог сугласника јесте тежња за наликовањем енглеским лексемама *Hollander* и *Englander*, које дати пловиз садрже у коди финалног слога своје основе¹⁴.

африканизација (афр- + -ика + -ан + -изација): Трећестепенени дериват из категорије именица јесте лексема африканизација¹⁵, коју РСЈ (2011: 53) дефинише као „давање нечему афричког обележја, одн. примање афричког обележја (у култури, уметности и др.)”. Полазећи од значења њених форманата, увиђа се да је новина у односу на гореописане деривате суфикс *-изација*, који Ђорић (2008: 115) дефинише као „опскрбљивање оним, добијање оног што значи реч у основи”. На основу овог општег значења, Ђорђевић (2017: 195–199) изводи неколико подзначања у зависности од семантике мотивне речи: а) коришћење појма израженог речју у основи као средство (нпр. катетеризација = процес увлачења катетера у срце или мокраћни мехур, силабизација = ритмичко мерење на основу броја слогова/силаба у једном стиху), б) увођење/стварање/спровођење прилика (идеја, ставова, тежњи и сл. карактеристичних за реч у основи (вавилонизација, вестернизација)), в) чињење нечега онаквим као што је реч у основи (аматеризација, идиотизација). Синтезом речничког описа и приложене поделе закључујемо да се одредница *африканизација* значењски уклапа у другу класу лексема.

африканист(а) (афр- + -ика + -ан + -ист(а)): Ову одредницу РСЈ (2011: 53) дефинише као „стручњак који се бави африканистиком” и сас-

13 За потпуни етимолошки преглед, као и семантику датих суфикса консултовати *Меријам Вебстер* онлајн речник (в. <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/Africander>>, 11. 11. 2022.

14 Аналогију између описане одреднице и поменутих лексема пружа наредни етимолошки речник (в. <<https://www.etymonline.com/word/afrikander>>, 11. 11. 2022.

15 Стана Ристић (2009: 309) истиче да су речи попут африканизације карактеристичне за политички и публицистички дискурс, а описује их на следећи начин: „Иако је у основи овог творбеног типа регуларна метонимија, значење деривата од властитих именица се не изводи из денотативних компоненти значења појма у основи, него суфикс *-изација*, у споју са основама властитих именица актуелизује конотативне компоненте имена у основи, и то углавном оне са негативним значењем”.

тоји се од основе *афр*- и трију суфиксалних морфема. Последњи творбени формант *-истѝ(а)* представља интернационални суфикс велике продуктивности (Клајн 2003: 242)¹⁶. Стевановић (1986: 510) издваја два значења овог наставка: а) присталице учења и праваца у књижевности, уметности и науци, затим припадници појединих политичких, религиозних и других покрета (нпр. идеалиста, компаративиста), 2) поседоваоци одређених особина (нпр. алтруиста, садиста). Упоредивши проучавани дериват са датом класификацијом, уочава се да африканиста припада одредницама прве категорије, јер означава проучаваоца одређене научне дисциплине.

африканистика (афр- + -ика + -ан + -истика): Одредница структурно означава спој четирију морфема од којих новину у односу на остале деривате представља сложени суфикс *-истѝика*. Статус је датог суфикса неизван, јер доста се мотивисаних речи може објаснити кроз творбени образац „именица на *-истѝа* + суфикс *-ика*” (нпр. англистѝа + *-ика* = англистѝика). Ипак, постоје случајеви када примена датог обрасца није могућа, попут лексеме стилистика (*стилистѝа* + *-ика* ≠ стилистѝика, већ стил + *-истѝика* = стилистѝика) (Клајн 2003: 240)¹⁷. Семантички посматрано, Клајн (ибид., стр. 240) наводи да је значење овог творбеног форманта означавање струке или делатности, што додатно потврђује речнички опис који пружа РСЈ (2011: 53) „наука о афричким језицима и књижевностима и о афричкој култури уопште”.

Африкѝанка (афр- + -ика + -ан + -ка): Одредница представља женски род гореописаног другостепеног деривата Африкѝанца, који је манифестован употребом суфикса за творбу именица женског рода *-ка*. Клајн (2003: 134) истиче следеће: „[к]ао замена за мушки суфикс, посебно у етницима¹⁸, *-ка* долази углавном наместо *-ац*”. Ову дефиницију можемо проширити и на творбени формант *-анац* (забележен у лексеми Африкѝанца), јер укључивши граматичке особине одреднице Африкѝанка приложене у РСЈ (2011: 53), запажамо да је реч о именици женског рода.

16 О исправности облика *-истѝ* и *-истѝ(а)* полемишу многи лингвисти. Маретић (1931: 186) наводи следеће: „Које је писање боље, тешко је рећи, особито кад се ни други словенски језици не слажу: Руси пишу *истѝ*, а Пољаци и Чеси *истѝа*”. Иако консолидација око овога лингвистичког питања још увек није постигнута, Марковић (1952: 19) истиче тенденцију ка потискивању облика *-истѝ* у усменој комуникацији.

17 Божо Ђорић (2000: 218–219) наводи да корелациони партнери именицама на *-истѝа* могу бити суфикси *-ика* и *-истѝика* и да би требало ради семантичке парафразе одабрати решење које би обухватило већину примера. По ауторовом мишљењу оно се може представити следећом формулом: лице које се бави оним што значи именица на *-истѝика*. Из ове уопштене класификације, аутор издваја лексеме латиниста, есперантиста и санскритиста које немају своје корелативне партнере на *-истѝика*.

18 РСЈ (2011: 345) прилаже следећу дефиницију: „назив становника неког насељеног места или краја, земље”.

б) придеви

африкѡнскѡи (афр- + -ика + -ан + -ски): Лексички дублет (апсолутни синоним) деривата африкѡи, који се може наћи у односу слободне варијације без промене значења. Станојчић и Поповић (1992: 163–164) наводе да семантичка једнакост одредница доводи до потискивања једне лексеме, што је атестирано и у овом случају, где придев африкѡи представља учесталији термин. Морфемски посматрано, дати дериват има сложенију структуру од фреквентнијег парњака, али да се ради о односном придеву додатно сведочи постојање суфикса *-ски*, који због фонетског окружења не егзистира у аломорфном, већ у изворном облику.

африканистичкѡи (афр- + -ика + -ан + -истички): Лексема представља придевско кодирање у чију је структуру укључен сложени суфикс *-истички*. Овим творбеним формантом граде се многи односни придеви као корелација именицама на *-иста* (Клајн 2003: 321). Консултујући речничку одредницу из РСЈ (2011: 53) „који се односи на африканистику и африканисте”, увиђамо да је и у овом примеру исти случај.

в) глаголи

африканизирати (афр- + -ика + -ан + -изирати) и африканизовати (афр- + -ика + -ан + -изовати): Ове лексеме представљају дублетне форме, чије глаголске наставке Клајн (2003: 357–358) посматра као један суфикс са значењем „претворити у нешто, ’снадбети чиме’ (ако је у основи именица) односно ’дати особину X’ (ако је мотивна реч придев)”¹⁹. Посматрајући српске лексеме, тешко је разлучити која врста речи стоји у њеној основи. Међутим, енглеска лексема *africanize* има придев као мотивну реч у својој основи, те значење српских глагола можемо представити на следећи начин: „да(ва)ти нечему афричко обележје у начину живота, схватања и сл.” (РСЈ 2011: 53).

3.2. Префиксација

3.2.1. Сложенице

а) именице

Афроазијѡац (афро- + -азиј + -ац), Афроамерикаѡац (афро- + -амер + -ика + -анац), Афрокубѡац (афро- + -куб + -анац): Дате одреднице анализирамо као једну целину, јер осим што су настале истим творбеним моделом – префиксацијом – у њиховој творби учествују идентични

¹⁹ Дате форме представљају интернационални суфикс: гр. *-izein*, енгл. *-ize/-ise*, франц. *-iser* (Клајн 2003: 358).

творбени форманти, што за последицу има истоветан значењски образац – „особа пореклом из Африке”. Осим односног префиксоида *афро-*, који представља новину у односу на гореописане одреднице, у творби ових сложеница не учествују неуобичајени творбени форманти. Структура двеју лексема – *Афроазијац* и *Афрокубанац* – јесте индентична, чинећи варијабилну формулу „префиксоид + коренска морфема + суфикс”, док лексема *Афроамериканац* поседује сложенији творбени образац, садржећи две суфиксалне морфеме у својој структури.

б) придеви

афроазијски (афро- + -азиј + -ски), афроамерички (афро- + -амер + -(и)чки), афрокубански (афро- + -куб + -ан + -ски): Приложене лексеме представљају односне придеве²⁰ постале од гореописаних сложеница. Одреднице *афроазијски* и *афроамерички* настале су следећим творбеним обрасцем „префиксоид + коренска морфема + суфикс”, док лексема *афрокубански* садржи два суфиксална форманта.

3.2.2. Полусложеница

а) именица

афрофризура (афро- + -фриз + -ура): Једина полусложеница која је атестирана у одабраном корпусу. Лексема води порекло из германских језика²¹, где префиксоид *афро-* функционише самостално, денотирајући кратку, коврцаву косу (РСЈ 2011: 53). Полусложеница је настала следећим творбеним обрасцем: „префиксоид + коренска морфема + суфикс”, где новину у односу на остале елементе представља суфикс *-ура*. Клајн (2003: 196) наводи да дати суфикс има два значења: аугментативно-пејоративно значење (нпр. гадура, девојчура, сељанчура) и опредмећено значење (нпр. гравура, дресура, фризура). У контексту другог значења, суфиксална морфема може се комбиновати са именичким и глаголским основама. У овом примеру долази до другог типа комбиновања (фризирати → фризура).

4. Закључна разматрања

У раду смо применом творбено-семантичке анализе анализирали лексему *Африка* и њено деривационо гнездо које садржи 18 додатних

20 Суфикс *-ски* додатно сведочи о односном значењу ових придева. Код лексема *афроазијски* и *афрокубански* овај се формант јавља у изворном облику, док је код лексема *афроамерички* присутна аломорфна форма.

21 За етимолошки преглед ове именице видети Шеров (2006: 21), *Меријам Вебстер* онлајн речник (<<https://www.merriam-webster.com/dictionary/Afro>>, 5. 3. 2023) и *Online Etymology Dictionary* (<<https://www.etymonline.com/word/afro>>, 5. 3. 2023).

одредница. Као корпус истраживања одабрани су једнотомни *Речник српскога језика* Матице српске (2011) и *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (1959). Ексерпцијом поменутих речника одреднице су класификоване према структури у пет категорија: првостепени деривати, другостепени деривати, трећестепени деривати, сложенице и полусложенице. Категорија првостепених деривата садржи две лексеме – властиту именицу *Африка* и односни придев *афрички* – моносемичне по значењу. Једнозначност представља карактеристику и усамљеног примера из категорије другостепених деривата – *Африканац* – чији творбени формант *-анац* служи за образовање именица од сродних топонима (у датом случају топоним је лексема *Африка*). Највећу бројност показује категорија трећестепених деривата која се, надаље, може разврстати у три поткатогеорије: именски деривати, придевски деривати и глаголски деривати. Именски деривати семантички означавају особе (*Африкандер*, *африканист(а)*, *Африканка*), научне дисциплине (*африканистика*) и процесе (*африканизација*). Евидентирана су и два деривата из категорије придева, а оба осликавају односно значење према именици која се налази у основи (*африканистички* наспрам лексеме *африканистика* и *африкански* наспрам лексеме *Африка*). Напошетку, дата категорија садржи и два глаголска дублета – *африканизирати* и *африканизовати* – у чијој творби учествују глаголски суфикси интернационалног карактера (*-ирати* и *-овати*), те, следствено томе, имају преводне еквиваленте у другим језицима (нпр. у енглеском *africanize*).

Корпус, такође, бележи и седам лексема насталих префиксацијом, које смо разврстали у две категорије: сложенице (6 примера) и усамљени пример полусложенице. Лексеме представљају именичка (3 властите именице (*Афроазијац*, *Афроамериканац* и *Афрокубанац*) и 1 заједничка именица (*афро-фризура*)) и придевска (све инстанце (*афроазијски*, *афроамерички*, *афрокубански*) јесу односни придеви) кодирања.

Општи закључак аналитичког поступка јесте да је творбена продуктивност већа у односу на семантичку. Именица *Африка* спада у категорију моносемантичких речи, те отуда и мали број изведеница и сложеница, где је очекивано само присуство присвојних придева и етника. Деривати и сложенице попримају значење мотивне речи, а творбени форманти модификују и семантички обогаћују семантику насталих лексема (што се јасно перципира код трећестепених деривата због повећаности суфиксалних наставака). Ипак, суфикси не уносе значајне измене у значење творбене основе, већ је њихова функција модификовање значења речи у основи, тако да су и у овом корпусу сва значења у твореницама предвидива, семантика је прозирна и семантичка је продуктивност у другом плану.

ИЗВОРИ:

- РСАНУ 1959: А. Белић, М. Московљевић, М. Стевановић, М. Павловић, Р. Алексић, *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (књига 1), Београд: Институт за српскохрватски језик.
- РСЈ 2011: М. Вујанић, Д. Гортан-Премк, М. Дешић, Р. Драгићевић, М. Николић, Љ. Ного, В. Павковић, Н. Рамић, Р. Стијовић, М. Радовић-Тешић, Е. Фекете, *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска.

ЛИТЕРАТУРА:

- Африкандер. *Merriam-Webster*. <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/Africander>>, 11. 11. 2022.
- Африкандер. *Online Etymology Dictionary*. <<https://www.etymonline.com/word/afrikander>>, 11. 11. 2022.
- Бен-Јоханан 1973: J. Ben-Jochannan, *Black Man of the Nile and his Family*, New York: Alkebulan Books Associates.
- Вајт 1858: J. White, *Latin Suffixes*, London: Spottiswoode and Co.
- Ђорђевић 2017: К. Ђорђевић, Творбено-семантичка анализа именица изведених суфиксом *-изација* у српском језику, у: Корнелија Ичин (уред.), *Зборник Матице српске за славистику*, 91, Нови Сад: Матица српска, 193–200.
- Жорж 1879: К. Е. Georges, *Ausführliches lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches handwörterbuch*, Leipzig: Hahnsche verlags-buchhandlung.
- Клајн 2003: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику: суфиксација и конверзија*, Београд: Завод за уџбенике.
- Маретић 1931: Т. Maretić, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb: Obnova.
- Марковић 1952: С. Марковић, О именицама на *-ист(а)* и сл., *Наш Језик*, 3, Београд: Институт за српски језик, 12–27.
- Мор 2014: А. Moore, *9 Theories On How Africa Got Its Name*. <<https://atlabblackstar.com/2014/09/23/9-theories-africa-got-name/>>, 31. 10. 2022.
- Пејд и Дејвис 2005: W. Page, R. Davis, *Encyclopedia of African History and Culture*, New York: Facts on File, Inc.
- Пешикан 1958: М. Пешикан, О грађењу имена становника у односу на имена земаља и места, *Наш језик*, 9, Београд: Институт за српски језик.
- Ристић 2009: С. Ристић, Творба нових речи од властитих именица, *Славистика*, 13, Београд: Славистичко друштво Србије, 307–315.
- Скок 1971: Р. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Станојчић и Поповић 1992: Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Граматишка српскога језика: уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевановић 1986: М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнोजезичка норма)*, Београд: Научна књига.
- Ђорић 2000: Б. Ђорић, Суфикс *-ист(а)* у српском стандардном језику, *Наш језик*, 33 (3–4), Београд: Институт за српски језик, 211–235.

- Ђорић 2008: Б. Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Хок и Џозеф 2009: Н. Н. Hock, В. Joseph, *Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and Comparative Linguistics*, Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Шеров 2006: V. Sherrow, *Encyclopedia of Hair: A Cultural History*, Westport: Greenwood Press.

MORPHO-SEMANTIC ANALYSIS OF THE NOUN AFRICA AND ITS WORD FORMATIVES

SUMMARY

The subject of the paper is the morpho-semantic analysis of the noun *Africa* and its word formatives. The corpus was excerpted from the dictionary *Rečnik srpskoga jezika*, published by Matica srpska (2011). By conducting morphemic analysis, the entries have been divided into five syntactic categories (three of them being concerned with derivation, while two of them dealing with compounding). The results of the analysis showed considerable morphological productivity, whereas semantic productivity includes monosemic lexemes. However, it should be noted that the variety of suffixal morphemes leads to the enrichment of the given semantic group, which is perceived in more complex syntactic structures.

Keywords: Africa, semantics, word formation, derivation, compounding.

Marija Ž. Nenadić